

X

Osoko bilkura

Bilbon, Sociedad Bilbainan

2024ko azaroaren 29an

Urrutia, Andres, euskaltzainburua
Coyos, Jean-Baptiste, buruordea
Arejita, Adolfo, idazkaria
González de Viñaspre, Roberto, diruzaina
Urkia, Miriam, Iker sailburua
Aleman, Sagrario, Jagon sailburua
Alberdi, Andres
Azkarate, Miren
Borda, Itxaro
Casenave, Jon
Garikano, Asun
Iñigo, Andres
Irazu, Jose “B. Atxaga”
Kaltzakorta, Jabier
Kintana, Xabier
Lakarra, Joseba
Meabe, Miren Agur
Mujika, Alfontso
Oñederra, Miren Lourdes
Rekalde, Paskual
Sagarna, Andoni
Suárez, Castillo
Uribarren, Patxi
Urkia, Miriam
Zabaleta, Patxi
Zalbide, Mikel

Osa, Erramun, idazkariordea.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa, Patxi Salaberri eta Xarles Videgain.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Miriam Urkiari; Patxi Salaberrik ahala Paskual Rekalderi.

Batzarra Bilbon, Sociedad Bilbainan, egin da, 2024ko azaroaren 29an, ostiralean.

A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzainak agurtu eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, 2024ko azaroko osoko bilkurari hasiera eman zaio.

E. Osa idazkariordeak eguneko xehetasunak azaldu ditu.

Maritxalar, Aitor Informatika aholkularia eta

1. Osoko bilkuraren (2024-10-25) bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

E. Osa idazkariordeak adierazi duenez, idatziz ez da oharrik jaso. Ahoz iruzkinik egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, 2024ko urriaren 25eko osoko bilkuraren bilera-agiria onetsi da.

2. Euskararen Erreferentziazko Corpusa (EEC). Aurkeztu

A. Urrutia euskaltzainburuak adierazi duenez, egitasmo hau nahikoa aurreratuta dago eta 2025eko udaberrirako Euskaltzaindiko webgunean erabilgarri egotea espero da. Hala berean, adierazi du egitasmoak barruratzen dituen corpusak eskuratzeko dozenaka hitzarmen izenpetu dituela Euskaltzaindiak. Izan ere, Euskaltzaindiak arduraz eta errespetuz jokatu du testuak sortu dituzten sortzaileekin, bai eta argitara eman dituzten argitaletxeekin ere. Horiek horrela, testu-masa aberasten joango da iturri desberdinetako testuak prozesatu ahala.

Ondoren, hitza hartu du Aitor Maritxalarrek, Euskaltzaindiko IKTko aholkulariak. Euskararen Erreferentziazko Corpusa (EEC) Euskaltzaindiak sortutako eta kudeatutako corpusa dela baieztatu du. Izatez, EEC era elektronikoan kodetutako testu-multzoa da, informazioa berreskuratzeko ondo prestatua dagoena: antolatua, kodetua, etiketatua, lematizatua eta analizatua.

Aurkeztu dena udaberrian egongo denaren lehen bertsio bat da, hurrengo urteetan zabaltu eta hobetzen joango dena. Segidan helburuak aletu ditu:

a) Azken 25 urtetako testuak jasoko ditu: 2000. urtetik hasita. Urteak aurrera joan ahala, betiere azken 25 urtetako testuak egongo dira kontsultatzeko moduan.

b) Aniztasuna eta adierazgarritasuna barruratuko ditu: iturrietan, euskalkietan, gaietan, erabilera-erregistroetan eta abarretan. Anitza eta adierazgarria izango da corpusa. Euskararen erabilera idatzia ahalik eta modu zabalenean jasoko da corpusean.

c) Urtero eguneratuko da: eduki berriekin, tresna berriekin eta hobekuntza teknologikoekin.

d) Erabilera malgukoa izango da: Euskaltzaindiaren behar desberdinak betetzeko balio behar du (hiztegigintza, onomastika, gramatika eta abar).

e) Zabaltzeko eta egokitzeo aukera izango du.

f) Helburu nagusia, azkenik, corpusa egungo euskararen isla izatea da.

Edukiei dagokienez, eta azken helburuari erantzunez, mota guztietako testuak jaso dira lehen bertsio honetan, betiere 2000. urtetik aurrerakoak: prentsa (papera eta *online*), ikasmaterialak, herri-aldizkariak, nobela, saiakera, poesia, teatroa, testu akademikoak, testu administratiboak eta abar. Euskararen erabilera-esparru desberdinak jasotzea da helburua eta horretarako, hurrengo urteetan, sistematikoki, testu eta iturri gehiago jasoko dira, corpusaren aniztasuna eta adierazgarritasuna bermatzeko.

Kontsulta-tresnari dagokionez, sei tresnak osatzen dute EECren lehen bertsioa:

a) **Bilatzaile simplea** eta **bilatzaile aurreratua**: Bi tresna hauek, lema edo forma bat edo lema edo forma desberdinen konbinazioa corpusean bilatzeko aukera ematen dute. Emaiza bezala, bilatutako irizpideak betetzen dituzten testuinguru laburren zerrenda ematen da, testuinguru luzeagoa ikusteko aukera ere ematen delarik.

b) Emaitzak irizpide desberdinen arabera iragazi eta ordenatu ahal dira, argitaletxea, urtea, gaia, euskalkia eta abarren arabera. Emaitzaren laburpen-
taulak ere ematen dira, agerpen-maiztasunaren arabera ordenatuta: zein formetan agertzen den, argitaratzailea zein den eta zein hitz-konbinazioekin agertzen den.

c) **Lemen/formen datuak**. Tresna honek lema edo forma baten informazio kuantitatiboa ematen du, taula moduan eta grafikoki, corpusaren sailkapen-irizpide desberdinen arabera: agerpenak urteen arabera, gaiaren araberrako agerpen kopuruak, erabilera-erregistroaren arabera eta, azkenik, agerpen guztiak maiztasunaren arabera ordenatuta.

d) **Lemen/formen konparazioa**: bi lemen edo formen erabilera konparatzeko tresna. Konparazioa corpusaren sailkapen irizpide desberdinen arabera egiten da: agerpenak urteen arabera, gaiaren araberrako agerpen kopuruak, erabilera-erregistroaren arabera eta azkenik, bere agerpen guztiak maiztasunaren arabera ordenatuta.

e) **Agerkideak (koagerpenak)**: Corpusean lema edo forma baten agerkideak (koagerpenak) erauzteko tresna da. Lema edo forma bat bilatuta,

osagai hori duten corpusean maizen agertzen diren hitz bikoteak eta hirukoteak erakusten dira.

f) **Lema erabilienak:** Corpusean agertutako lema erabilien zerrenda azalduko da, kategoriaka sailkatuta.

3. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (LVII). Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak azaldu duenez, urriko bilkuran aurkeztutako zerrendari A. Alberdik, A. Garikanok eta P. Zabaletak egin dizkieten oharrak azaldu dira, bai eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak ere. *burutsu* eta *hebain-hebain egin* formei egindako oharrak bere horretan onartu dira. Aldiz, *garunak urtu* eta *txakurraren ipurdira bidali* formei egindako oharrak ez dira onartu eta, beraz, bere horretan uztea erabaki da. *gurutze santuaren egin* azpisarrerari ez zitzaion ohar zehatzik egin, baina definizioak eta loturak findu dira, eta hala onartu da. Azkenik, P. Zabaletak *gozoan utzi* erabat ezabatzeko eskatu du, eta onartu egin da, baina horren orde proposatu dituen *komodatu*, *zentsuren* adiera berria eta *usufruktu* oraingoz ez jasotzea erabaki da.

Beste oharririk ez da egin eta, beraz, zerrenda osoa onartuta geratu da.

4. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (LVIII). Aurkeztu

Zerrenda berria aurkeztu du M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak, A. Iñigok eta M. Azkaratek egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituen.

Aurkezpenaren ondoren, oharrak egiteko epea zabaldu da, abenduaren 16a (astelehena) artekoa.

5. Euskaltzaindiaren 2025eko egutegia. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

E. Osa idazkariordeak adierazi duenez, 2024. urtean hildako euskaltzainei omenalditoxa egin ohi zaie urtearen lehenengo osoko bilkuraren ostean. Aurten hil direnen kopurua ikusita, Zuzendaritzan bi ageriko bilkura egitea aurreikusi da, urtarilaren eta martxoaren amaieran, hain zuzen. Bestelako oharririk edota proposamenik ez da iritsi, beraz, Euskaltzaindiaren 2025eko egutegia onetsi da.

6. EBO: Letra larri eta xeheen araua. Azken doitzeak

Letra larri eta xeheen arauaren sei txostenak onartu ondoren, Osoko Bilkurak hartutako azken erabakien ondorioz txostenetan gauzatu, behin betiko aurkibidea prestatu eta arau bakar gisa argitaratzeko moduan antolatu eta maketatu da. Guztira, 148 orrialde izango ditu arauak. A. Mujikak adierazi du argitaratu aurretik *Euskaltzaindiaren Hiztegiaren* arduradunari, M. Urkiari, bidali zitzaiola, hiztegiaren araua aplikatzean arazorik edo ustekabekorik gertatzen den ikustearren. M. Urkiak prestatutako zalantzen eta arazoen txostena jaso ondoren, EBE Batzordeak aztertu eta proposatu du araua argitaratu aurretik, bi doitze egitea eta laburduren arau jada argitaratuan doitze bat egitea. Letra larri eta xeheen arauan, bi doitze hauek:

«2.3.11.1 Historiako erresumen, inperioen eta kidekoen izenak» puntuan, oin-ohar hau sartzea:

Inperioak modu formalean izendatzen ez direnean, ez da beharrezkoa letra larriz idaztea. Adibidez, ***Britainiar Inperioa*** izendapen formalaren aldean, ***britainiarren inperioa*** adierazpen ezformala dago, edo ***Espainiako eta Indietako Erresuma*** izendapen formalaren aldean, ***espainolen inperioa*** edo hititek sortu zuten inperioa (***Inperio Hitita***) aipatzeko, ***hititen inperioa***.

«2.3.1.6 Eremu geopolitikoak, geoturistikoak» puntuan, adibideen artean dagoen *Hirugarren Mundua* kentzea eta oin-ohar hau sartzea:

Letra larriz hasita idatzi izan zen *hirugarren mundua* termino geoeconomikoa sortu zenean (*Hirugarren Mundua*); gaur egun, ordea, letra xehez idaztea da joera nagusia. Beste hainbeste harekin batera erabiltzen diren *lehen mundua*, *bigarren mundua* eta *laugarren mundua* terminoak ere. Halaxe daude jasota guztiak *Euskaltzaindiaren Hiztegiaren*, letra xehez.

Azken doitzea 196. arauari dagokio («EBO (I). Laburtzapenak: Laburdurak eta siglak»): letra larri eta xeheen arauak dio ez dela beharrezkoa *administrazio* hitza beti letra larriz idaztea. Horregatik, 196. arauaren amaieran dagoen laburduren zerrendan, *Administrazioa* → *Admin.* dagoen tokian:

hau jartzea proposatu da: *administrazioa* → *admin.*

Hiru doitzeak onartu dira. Letra larrien araua argitaratzen denean, *Plazaberri* agerkarian jakinarazi beharko da 196. arauan doitze bat egin dela, eta, ohi bezala, 196. arauan bertan doitze horren berri eman beharko da oin-ohar batean, dena behar bezala erregistratuta uzteko.

Horrenbestez, letra larri eta xeheen araua argitaratzeko prest gelditu da.

7. EBO: Ortografia-markak (III.1) txostena. Aurkeztu

EBOko ortografia-marken multzoko hirugarren txostenaren lehen partea aurkeztu du EBE Batzordeko A. Mujikak. Hirugarren txostenean hiru marka deskribatzen dira: koma, puntu eta koma eta bi puntuak. Lehen partea komari dagokio, eta parterik handiena eta konplexuena da. Bigarren partean, beste bi markak landuko dira.

Txostena egiteko, erdaretako iturriez gainera, bereziki kontuan hartu dira Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren *Puntuazioa egoki erabiltzeko gida* izeneko liburua (2014an argitaratua Euskaltzaindiaren behin-behineko oniritziarekin), *Euskararen Gramatika* (batez ere, hitz-ordenari eta funtzio informatiboei buruz dituen atalak) eta *Euskara Batuaren Eskuliburuak* ematen dituen gomendioak.

Koma zeregin gehien dituen puntuazio-marka da, erabiliene eta konplexuena. Txostenak aukerako komak, nahitaezko komak eta debeku diren komak zehazten ditu hasieran. Ondoren, komaren eginkizun nagusia egitura sintaktikoak markatzea dela adierazi ondoren, koma noiz erabiltzen den azaltzen du. Horretarako, perpausean duen kokapena hartzen da kontuan: komaren erabilera perpausaren hasieran, perpausaren amaieran eta tartekietan. Azken partean, zehazki deskribatzen da komaren erabilera esaldi-osagaien juntaduran, mendeko perpausetan eta aditz-isiltzeetan. Amaitzeko, komaren beste erabilera batzuk zehazten dira.

Aurkezpenaren ondoren, txostenari oharrak egiteko epea jarri da: urtarilaren 13a.

8. Esku artekoak

8.1 Xabier Erdozia euskaltzain urgazlearen heriotzaren berri. Azaroaren 24an hil zen Lekeition, 88 urte zituela. Donostian (Gipuzkoa) jaio zen

X. Erdozia, 1935eko azaroaren 25ean. Ekonomia Zientzietan lizentziaduna (Bilboko Unibertsitatea), Markina-Xemeingo Lea Artibai ikastetxearen buru ohia izan zen. Euskaltzaindiak urgazle izendatu zuen 2003ko urtarrilaren 31n (Akademiaren Ekonomia Batzordean aritu zen 1997tik 2009ra arte). Mondragon Kooperatiba Korporazioaren (MCC) idazkari nagusia izatetik erretiroa hartuta zegoen.

8.2 Gaur banatuko den liburua. *Euskera Ikerketa Aldizkaria* 2024, 69-2.

8.3 Euskaltzaindiaren eta Espainiako Kongresuaren arteko akordioa. Lankidetzaren hitzarmena izenpetuko da abenduaren 3an, 11:00etan, Euskaltzaindiaren egoitzan. Akordioak, mementoz, bi urterako indarraldia izango du. Akordioak irauten duen bitartean, Espainiako Kongresuan onartzen diren oinarriko lege-testuen euskarazko ordainak gainbegiratu eta balioetsiko ditu Euskararen Akademiak.

8.4. Hurrengo bilkurak

a) Urtarrilaren 31n, Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundian, osoko bilkura egingo da, 10:00etatik aurrera.

b) Urtarrilaren 31n, Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundian, 2024an hildako euskaltzainak gogorarazteko, ageriko bilkura egingo da, 12:00etatik aurrera. Gogoratu, onartu berri den egutegiaren arabera, hilberri-txostenak irakurtzeko bi ageriko bilkura egingo direla: Donostian, urtarrilaren 31n, eta, Bilbon, martxoaren 28an.

9. Azken ordukoak

9.1 Xarles Videgain euskaltzainak Baiona Hiriko Urrezko Domina. Baionan, abenduaren 3an, Euskararen Nazioarteko Egunean, Baiona Hiriko Urrezko Domina jasoko du X. Videgain euskaltzain emerituak. Osoko Bilkuraren izenean zorianak ematea erabaki da.

9.2 Labayruri Bizkaiko Foru Aldundiak ematen duen Ohorezko Lauaxeta saria. Gaur, azaroak 29, Bizkaiko Foru Aldundiaren eskutik, Ohorezko Lauaxeta saria jasoko duela eta, Osoko Bilkuraren izenean Labayruri zorianak ematea erabaki da.

9.3 Iruñean, Nafarroako Parlamentuan egingo den ekitaldiaren berri. S. Alemanek abenduaren 2an, Nafarroako Parlamentuan egingo den ekitaldiaren berri eman du: Danserie ensemble musika-taldearen *Linguae Vasconum Primitiae*. Hala berean, euskaltzainak animatu ditu joan daitezen.

9.4 Irulegiko aztarnategia bisitatzeko proposamena. P. Zabaletak adierazi du apirilaren bukaeran, Iruñean, osoko bilkura egingo denez gero, aukera baliatu ahal dela Irulegiko aztarnategia bisitatzeko. Gaia aurrerago aztertzea erabaki da.

9.5 Euskara Ibiltaria erakusketa ikusgai egongo da Gasteizen, Zabalganako gizarte-etxean, urtarilaren 9tik 30era.

Eta bestelako aztergairik ez dela, osoko bilkura bukatutzat eman da, 13:45 direnean.

Andres Urrutia
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita
Idazkaria